

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІТ-ПОСЛУГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

©2023 ЧЕРНЕЦЬКА О. В., КАРНАУХ С. Д.

УДК 657:658.6
JEL: L86; M40; M49

Чернецька О. В., Карнаух С. Д. Облікове забезпечення процесу надання ІТ-послуг на підприємстві

Метою статті є наукове обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо оптимального облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг на підприємстві. У статті проаналізовано погляди вчених на актуальність процесу надання ІТ-послуг на підприємстві в умовах диджиталізації бізнес-процесів, наведено вектори їх наукових досліджень в обліку ІТ-галузі. Перераховано види ІТ-послуг, що можуть надаватися суб'єктами ІТ-підприємництва. Узагальнено характерні особливості ІТ-послуг як об'єкта обліку. Акцентовано, що специфічні особливості ІТ-послуг вимагають якісного документального оформлення та облікового забезпечення. Наголошено на різноманітності ІТ-послуг, що відбивається у відповідних методичних аспектах і порядку відображення інформації на рахунках обліку. Узагальнено документальне забезпечення процесу надання ІТ-послуг на умовах довіри між суб'єктом ІТ-підприємництва та замовниками ІТ-послуг. Акцентовано на можливостях співпраці ІТ-компанії за договорами цивільно-правового характеру з фізичними особами та за гіг-контрактами з резидентами «Дія.Сіті». Наведено варіанти організації облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг. Окреслено особливості відображення на рахунках обліку надання права власності на нематеріальний актив у разі надання комплексу ІТ-послуг і створення ІТ-продукту. Підсумовано, що організацію облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг може бути забезпечено різними шляхами з огляду на потреби ІТ-підприємця та можливості оптимізації податкового навантаження. Як напрямок подальших досліджень окреслено необхідність розробки шляхів оптимізації податкового навантаження суб'єктів ІТ-підприємництва.

Ключові слова: облікове забезпечення, надання ІТ-послуг, документальне оформлення, суб'єкти ІТ-підприємництва.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 14.

Чернецька Ольга Віталіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування і управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: o.v.chernetska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4691-636X>

Карнаух Станіслав Дмитрович – магістрант кафедри обліку, оподаткування і управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: 10771589@student.dsau.dp.ua

UDC 657:658.6
JEL: L86; M40; M49

Chernetska O. V., Karnaukh S. D. Accounting Support for the Process of Providing IT Services at the Enterprise

The aim of the article is the scientific substantiation of theoretical provisions and the development of practical recommendations for the optimal accounting support of the process of providing IT services at the enterprise. The article analyzes the views of scholars on the relevance of the process of providing IT services at the enterprise in the context of digitalization of business processes, the vectors of their scientific research in accounting for the IT industry are presented. The types of IT services that can be provided by IT entrepreneurship entities are listed. The characteristic features of IT service as an object of accounting are generalized. It is emphasized that the specific features of IT services require high-quality documentation and accounting support. The article underlines variety of IT services, which is reflected in the relevant methodological aspects and the procedure for displaying information in accounting accounts. The documentary support of the process of providing IT services on the terms of trust between the subject of IT entrepreneurship and customers of IT services is generalized. Emphasis is placed on the possibilities of cooperation between an IT company under civil law contracts with individuals and under gig contracts with residents of Diiia.City. Options for organizing the accounting support of the process of providing IT services are provided. The peculiarities of reflection in the accounting accounts of the provision of various types of IT services, including the IT product as a comprehensive set of services and IT outsourcing, are outlined. The need to fix the transfer of ownership of an intangible asset in the case of providing a comprehensive set of IT services and creating an IT product is emphasized. It is summarized that the organization of accounting support for the process of providing IT services can be ensured in different ways, taking into view the needs of the IT entrepreneur and the possibility of optimizing the tax burden. As a direction for further research, the need to develop ways to optimize the tax burden of IT entrepreneurship entities is outlined.

Keywords: accounting support, provision of IT services, documentation, IT entrepreneurship entities.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 14.

Chernetska Olha V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: o.v.chernetska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4691-636X>

Karnaukh Stanislav D. – Master's Student of the Department of Accounting, Taxation and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: 10771589@student.dsau.dp.ua

В умовах розвитку цифрової економіки майже кожен суб'єкт підприємництва використовує ІТ-рішення та ІТ-продукти, зокрема програми для обліку та подання звітності, програмні РРО тощо [14]. В ІТ-сфері суб'єкти підприємництва діють на підставі Закону України «Про Концепцію національної програми інформатизації» [12]. Суб'єктами підприємництва в ІТ-сфері можуть бути ІТ-компанії, резиденти «Дія.Сіті» (лише юридичні особи), фізичні особи – підприємці та інші підприємства з відповідним кодом КВЕД із груп 62 «Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність», 58 «Видання програмного забезпечення» та 63 «Надання інформаційних послуг». Діяльність ІТ-сфери вимагає ведення обліку та є об'єктом оподаткування, тому аналіз публікацій і методики облікового забезпечення ІТ-послуг визначає актуальність дослідження.

О. Петрук та І. Грабчук зазначають, що «зростання попиту на продукцію та послуги ІТ-компаній цілком зрозуміле та впливає із самої сутності процесу цифровізації» [10]. Підтримуємо думку авторів, що «активне впровадження цифрових технологій у різноманітні сфери життя та сектори економіки приводить до зростання кількості замовлень щодо розробки програмного забезпечення, його впровадження» [10].

Фахівці з обліку скеровують свої консультації на прикладні аспекти діяльності суб'єктів ІТ-підприємництва, зокрема на особливості документального оформлення процесу надання ІТ-послуг [2], формування витрат суб'єктів ІТ-підприємництва [1], відображення інформації щодо ІТ-послуг на рахунках обліку [8; 9]. Науковим дослідженням у сфері обліку ІТ-послуг присвячено праці О. Єремян, А. Ярошенко [3], І. Замули, Л. Чижевської [4], І. Грабчук [4; 10], О. Лаговської [5; 6], Г. Лоскоріх [5–7], О. Петрук [10], Т. Пономарьової, О. Мельникової [11], В. Семанюк,

А. Папінко [13]. Вчені досліджують сутність облікової категорії «ІТ-послуга» [4; 7], організаційні [5; 10] та методичні аспекти облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг [3; 6], виявляють проблемні аспекти діяльності ІТ-підприємців [11] і шукають шляхи оптимізації бізнес-процесів в ІТ-галузі [13].

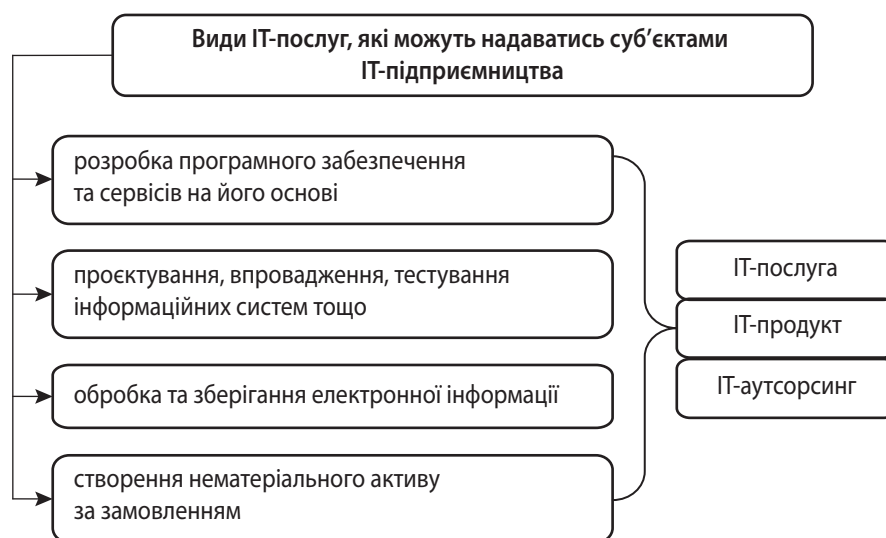
Різноманітність особливостей і специфічних рис, притаманних процесу надання ІТ-послуг, зумовлює відповідне документальне оформлення та методичні аспекти облікового забезпечення діяльності ІТ-підприємців, що становить актуальність дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо оптимального облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг на підприємстві.

Дослідження облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг на підприємстві здійснювалось за системним принципом за допомогою методів аналізу та синтезу, логічно-наслідкового зв'язку, описового методу, узагальнення, методів візуалізації результатів дослідження, зокрема графічного і табличного.

Діяльність суб'єктів ІТ-підприємництва є достатньо різноманітною та динамічною з огляду на розвиток процесу цифровізації бізнес-процесів. Види ІТ-послуг узагальнено на *рис. 1*.

Фахівчиня Г. Лоскоріх наголошує на поняттях ІТ-продукту та ІТ-послуги, зокрема «розмежування між даними поняттями в частині облікових наслідків залежить від предмета договору» [7]. Авторка вважає, що ІТ-послуга може бути тільки у випадку, «якщо ІТ-підприємство лише надаватиме послуги з розроблення програмного забезпечення» [7], тоді як під ІТ-продуктом мається на увазі випадок, «якщо предметом договору є продаж програмного продукту» [7]. Акцентується на тому, що різноманітні ІТ-послуги можуть бути складовими одного ІТ-продукту.

Рис. 1. Види ІТ-послуг, які можуть надаватись суб'єктами ІТ-підприємництва

Джерело: побудовано за [4; 6; 11].

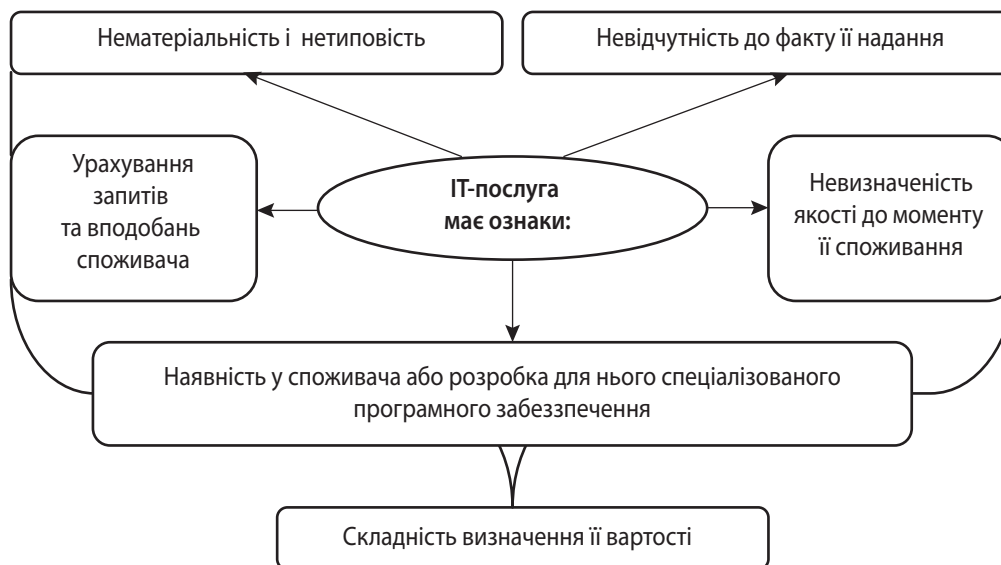

Рис. 2. Характерні особливості ІТ-послуги як об'єкта обліку

Джерело: побудовано за [4].

Вчені І. Замула, А. Чижевська та І. Грабчук [4] узагальнюють характерні особливості ІТ-послуги як об'єкта обліку таким чином (рис. 2).

Підтримуємо думку науковців Т. Пономарьової та О. Мельникової стосовно того, що «ІТ-аутсорсинг передбачає написання програмного забезпечення на замовлення, тобто будь-які послуги створюються під конкретного клієнта. ІТ-продукт – це розробка і створення власного програмного забезпечення» [11]. Слід відзначити, що створення ІТ-продукту передбачає передачу права на його використання замовнику, але часто вимагає подальшого технічного супроводу процесу використання розробленого ІТ-продукту, тобто ІТ-консалтинг є логічним продовженням взаємовідносин ІТ-компанії із замовником.

Взаємовідносини між суб'єктами ІТ-підприємництва та замовниками в частині надання ІТ-послуг будуються на основі договору, де крім традиційних складових, виокремлюється предмет договору: або надання ІТ-послуги (з розробки програмного забезпечення), або створення ІТ-продукту (постачання програмного забезпечення), або поєднання обох варіантів. Факт надання ІТ-послуги зазвичай оформлюють актом виконаних робіт і наданих послуг, передачу розробленого ІТ-продукту – актом приймання-передачі програмної продукції.

Специфікою процесу надання ІТ-послуг є використання конфіденційної інформації щодо діяльності суб'єкта ІТ-підприємництва в процесі створення програмного забезпечення відповідно до вимог і побажань замовника, а також володіння конфіденційною інформацією після створення унікального програмного забезпечення. Отже, суб'єкти ІТ-підприємництва мають побудувати взаємодовір-

чі відносини із замовниками послуг. Факт довіри між контрагентами зазвичай оформлюється NDA-угодою, тобто договором про нерозголошення комерційної таємниці.

Узагальнимо документальне забезпечення процесу надання ІТ-послуг на рис. 3.

Суб'єкти ІТ-підприємництва можуть також бути споживачами послуг з необхідністю їх документального оформлення. ІТ-компанії можуть здійснювати діяльність, наймаючи працівників, співпрацюючи з фізичними особами – підприємцями, а також за договорами цивільно-правового характеру з фізичними особами та за гіг-контрактами з резидентами «Дія.Сіті». Гіг-контракт – це цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та надавати послуги відповідно до завдань резидента «Дія.Сіті» як замовника, а резидент «Дія.Сіті» зобов'язується оплачувати виконані роботи та надані послуги й забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт чи надання послуг, а також соціальні гарантії. Через можливість проєктного залучення найбільш поширеною формою співпраці в ІТ-індустрії є цивільно-правові договори з ФОПами. ІТ-компанії сплачують винагороду за виконану роботу, підтверджену актами виконаних робіт (наданих послуг).

На підставі первинних документів інформація узагальнюється на рахунках обліку. Організація обліку може бути реалізована шляхом введення в штат посади фахівці з обліку та оподаткування. У разі залучення ФОПів для надання ІТ-послуг, як зауважують О. Петрук та І. Грабчук, «фізичні особи – підприємці працюють над завданнями ІТ-компанії, над одними проєктами, ... доцільно, аби облікові функції викону-

Рис. 3. Документальне забезпечення процесу надання ІТ-послуг

Джерело: авторська розробка.

вав один суб'єкт» [10]. Вчені пропонують організувати облік процесу надання ІТ-послуг на умовах аутсорсингу, оскільки «ведення обліку в ІТ-компанії штатним бухгалтером, який супроводжуватиме також і фізичних осіб – підприємців, що надаватимуть послуги у сфері ІТ, може привернути увагу контролюючих органів» [10]. Фахівчині І. Замула, Л. Чижевська та І. Грабчук наголошують, що суб'єктами ІТ-підприємництва можуть бути «не тільки ІТ-компанії, але й навчальні заклади, ІТ-відділи суб'єктів господарювання тощо» [4]. Повністю погоджуємось з їхньою думкою, що «не може бути стандартизованого підходу до облікового відображення ІТ-послуг, адже це залежить від того, чи є це основною діяльністю, чи ні» [4].

Авторки О. Лаговська та Г. Лоскоріх аналізують особливості обліку створення нематеріального активу за замовленням. Зокрема, вони наголошують, що необхідно відобразити перехід «права власності нематеріального активу на підставі договору, в якому повинен обов'язково бути визначений момент та умови переходу права власності й визначена його вартість» [5].

Типову кореспонденцію з обліку процесу надання ІТ-послуг наведено в *табл. 1*. На рахунку 23 «Виробництво» для прикладу виокремлено субрахунки 231 «Виробництво ІТ-послуг», 232 «Виробництво ІТ-продукту», 233 «ІТ-аутсорсинг». Зазначимо, що виокремлення субрахунків для обліку витрат, пов'язаних з наданням ІТ-послуг, має бути зафіксовано в робочому плані рахунків як складової частини Наказу про облікову політику.

ВИСНОВКИ

Диджиталізація бізнес-процесів зумовлює підвищення попиту на ІТ-послуги, яким притаманні специфічні особливості, що вимагає якісного документального оформлення та облікового забезпечення. Специфіка процесу надання ІТ-послуг має бути оформлена у первинних документах. Різноманітність ІТ-послуг відбивається у відповідних методичних аспектах і порядку відображення інформації на рахунках обліку. Організацію облікового забезпечення процесу надання ІТ-послуг може бути забезпечено різними шляхами з огляду на потреби ІТ-підприємця та можливості оптимізації податкового навантаження.

Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук напрямків оптимізації податкового навантаження суб'єктів ІТ-підприємництва. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Децюра С. Собівартість в ІТ-сфері. Податки & Бухоблік. 2022. № 80. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/october/issue-80/article-122521.html>
2. Документальне оформлення надання ІТ-послуг / Б24 – Інформаційний Бізнес Портал. 20.10.2022. URL: <https://www.buh24.com.ua/dokumentalne-oformlennya-nadannya-it-poslug/>
3. Єремян О., Ярошенко А. Методичні аспекти обліку витрат і калькулювання собівартості ІТ-послуг. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2. С. 26–35. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.026
4. Замула І. В., Чижевська Л. В., Грабчук І. Л. ІТ-послуга: поняття та види для облікових цілей. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. Вип. 2. С. 29–33. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2\(49\)-29-33](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2(49)-29-33)

Типова кореспонденція з обліку процесу надання ІТ-послуг

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Надання ІТ-послуг:		
Отримано передоплату за ІТ-послуги	311	681
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	643	641
Відображено витрати, пов'язані з наданням ІТ-послуг	231	661, 651, 685, 131, 20
Надано ІТ-послуги (складено акт виконаних робіт і наданих послуг)	361	703
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	703	643
Відображено собівартість наданих ІТ-послуг	903	231
Відображено взаємозалік заборгованостей	681	361
2. Постачання ІТ-продукту як сукупності ІТ-послуг:		
Відображено витрати, пов'язані з виробництвом ІТ-продукту	232	661, 651, 685, 131, 20
Оприбутковано ІТ-продукт	26	232
Нараховано дохід від реалізації ІТ-продукту (передано право власності та складено акт приймання-передачі програмної продукції)	361	701
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	701	641
Відображено собівартість реалізованого (переданого) ІТ-продукту	901	26
Оплачено замовником ІТ-продукт (ІТ-послуги)	311	361
3. ІТ-аутсорсинг (технічний супровід споживання ІТ-послуги або використання ІТ-продукту)		
Отримано річну плату за технічний супровід	311	69
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	643	641
Відображено витрати, пов'язані з ІТ-аутсорсингом	233	661, 651, 685, 131, 20
Визнано дохід від надання ІТ-послуги (щомісяця)	69	703
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ від суми визнаного щомісячного доходу	703	643
Списано собівартість послуг з ІТ-аутсорсингу	903	233

Джерело: узагальнено авторами на підставі [1; 8; 9].

- Лаговська О. А., Лоскоріх Г. Л. Формування облікової політики ІТ-підприємств. *Modern Economics*. 2020. № 19. С. 108–113.
DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-18)
- Лаговська О., Лоскоріх Г. Облікове відображення операцій з розробки програмного забезпечення в ІТ-підприємствах: напрями удосконалення. *European Journal of Economics and Management*. 2021. Vol. 7. Iss. 2. P. 43–48.
DOI: <https://doi.org/10.46340/eujem.2021.7.2.7>
- Лоскоріх Г. Л. Характерні риси діяльності ІТ-підприємств: обліковий аспект. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. 3. С. 72–77.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-3-10>
- Особливості бухгалтерського обліку в ІТ-компаніях/ Б24 – Інформаційний Бізнес Портал. 30.03.2017.
URL: <https://www.buh24.com.ua/osoblivosti-buhgalterskogo-obliku-v-it-kompaniyah/>
- Особливості ведення обліку та оптимізації ІТ компаній в Україні. URL: <https://www.buhslugi.com.ua/publicatsiji/644-osoblivosti-vedennya-obliku-ta-optimizatsiji-it-kompaniji-v-ukrajini.html>
- Петрук О. М., Грабчук І. Л. Організація обліку ІТ-компаній: вплив цифровізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 9.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.9.17>
- Пономарьова Т. В., Мельникова О. П. Проблеми обліку й оподаткування ІТ сфери в Україні. *Economics: Time Realities*. 2019. № 5. С. 100–107.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3766857>
- Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 01.01.2022 р. № 1089-ІХ.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-vr#Text>
- Семанюк В., Папінко А. Облікове обґрунтування доцільності оптимізації бізнес-процесів в підприємствах ІТ-галузі. *Вісник економіки*. 2021. № 4. С. 143–155.
DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.04.143>
- Чернецька О. В. Особливості обліку і оподаткування діяльності в ІТ-сфері // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дніпро, 27–28 жовтня 2022 р.). Дніпро : ДДАЕУ,

2022. С. 57–59. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ahvOzWgElbRZ8xBN9ESkHtSEplQAMyZ7/view>

REFERENCES

- Chernetska, O. V. "Osoblyvosti obliku i opodatkovannia diialnosti v IT-sferi" [Peculiarities of Accounting and Taxation of Activities in the IT Sphere]. *Zabezpechenia staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky: problemy, priorityty, perspektyvy* (2022): 57-59. <https://drive.google.com/file/d/1ahvOzWgElbRZ8xBN9ESkHtSEplQAMyZ7/view>
- "Dokumentalne oformlennia nadannia IT-posluh" [Documentation of the Provision of IT Services]. *B24 – Informatsiinyi Biznes Portal*. October 20, 2022. <https://www.buh24.com.ua/dokumentalne-oformlennya-nadannya-it-poslug/>
- Detsiura, S. "Sobivartist v IT-sferi" [Cost in the IT Sphere]. *Podatky & Bukhoblik*, no. 80 (2022). <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/october/issue-80/article-122521.html>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вп#Text>
- Lahovska, O. A., and Loskorikh, H. L. "Formuvannia oblikovoi polityky IT-pidpryemstv" [Formation of Accounting Policy in IT Enterprises]. *Modern Economics*, no. 19 (2020): 108-113. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-18)
- Lahovska, O., and Loskorikh, H. "Oblikove vidobrazhennia operatsii z rozrobky prohramnoho zabezpechennia v IT-pidpryemstvakh: napriamy udoskonalennia" [Accounting for Software Development Operations in IT-Enterprises: Areas for Improvement]. *European Journal of Economics and Management*, vol. 7, no. 2 (2021): 43-48. DOI: <https://doi.org/10.46340/eujem.2021.7.2.7>
- Loskorikh, H. L. "Kharakterni rysy diialnosti IT-pidpryemstv: oblikovyi aspekt" [Characteristic Features of IT Enterprises: Accounting Aspect]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 3 (2021): 72-77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-3-10>
- "Osoblyvosti bukhhalterskoho obliku v IT-kompaniiakh" [Features of Accounting in IT Companies]. *B24 – Informatsiinyi Biznes Portal*. March 30, 2017. <https://www.buh24.com.ua/osoblyvosti-buhgalterskogo-obliku-v-it-kompaniyah/>
- "Osoblyvosti vedennia obliku ta optymizatsii IT kompanii v Ukraini" [Peculiarities of Accounting and Optimization of IT Companies in Ukraine]. <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/644-osoblyvosti-vedennya-obliku-ta-optimizatsiji-it-kompaniji-v-ukrajini.html>
- Petruk, O. M., and Hrabchuk, I. L. "Orhanizatsiia obliku IT-kompanii: vplyv tsyfrovizatsii" [Organization of Accounting for IT Companies: The Impact of Digitalization]. *Efektivna ekonomika*, no. 9 (2021). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.9.17>
- Ponomaryova, T. V., and Melnykova, O. P. "Problemy obliku i opodatkovannia IT sfery v Ukraini" [Problems of Accounting and Taxation IT in Ukraine]. *Economics: Time Realities*, no. 5 (2019): 100-107. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3766857>
- Semaniuk, V., and Papinko, A. "Oblikove obgruntuvannia dotsilnosti optymizatsii biznes-protseviv v pidpryemstvakh IT-haluzi" [Accounting Substantiation of Expenditure of Optimization of Business Processes in IT-Industry Enterprises]. *Visnyk ekonomiky*, no. 4 (2021): 143-155. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.04.143>
- Yeremian, O., and Yaroshenko, A. "Metodychni aspekty obliku vytrat i kalkuliuvannia sobivartosti IT-posluh" [Methodological Aspects of Cost Accounting and Calculation of the Cost of IT Services]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 2 (2023): 26-35. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.026
- Zamula, I. V., Chyzhevska, L. V., and Hrabchuk, I. L. "IT-posluha: poniattia ta vydy dlia oblikovykh tsilei" [IT Service: Concepts and Types for Accounting Purposes]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, no. 2 (2021): 29-33. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2\(49\)-29-33](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2021-2(49)-29-33)